

**Klanczay Tibor — Szauder József — Szabolcsi Miklós: Histoire abrégée de la littérature hongroise.** Bp. 1962. Corvina 300 l.

A Corvina kiadó németül, oroszul, angolul és franciául jelentette meg a magyar irodalomtörténet rövid marxista összefoglalását. Az idegen nyelveken kiadott szép kiállítású könyv, a *Kis magyar irodalomtörténet* (1961) rövidített változata. Ezzel már több bírálat foglalkozott; most nem bocsátkozunk részletekbe. Egy olyan szempontot emelnék ki, amely az idegen nyelvű összefoglalás elsődleges céljával függ össze.

A könyv bevezetése méltányos hangon emlékezik meg azokról, akik a múlt század vége óta irodalmunk külföldi népszerűsítésén fáradoztak. Ezt a kötetet mérhetjük akár melyik korábbi műhöz, kisebb vagy nagyobb korszakot átfogó összegezéshez, alapvető, elvi különbség van közöttük. Elvi jelentősége van annak, hogy a marxista irodalomtörténet-írás, még ha nem is „végleges”, de lehiggadt eredmények és új rendszerezés alapján létrehozta azt a szintézist, amelyre támaszkodva az idegen nyelvű kiadás készült. Nemcsak a polgári korszak nagyrészt elavult publikációinak megrostálásában lesz hasznos eszköz a külföldi olvasók kezében, hanem a marxista kutatások eredményeivel is megismerteti őket. Ennek szükségességére folyóirataink elmúlt évi számaiban — egy-egy magyar irodalmi érdekű külföldi kiadvány bírálata kapcsán — megemlíszertünk. Ezt a jó kezdeményezést folytatnunk s az ilyen irányú törekvéseket fokoznunk kell. Érdemes volna egy bővített kiadás tervbevétele is a minden bizonnyal újabb eredményekre épülő négykötetes irodalomtörténeti kézikönyv megjelenése után. A bővítés mindegyik korszaknál indokoltnak látszik, különösen a XX. századi magyar irodalom sok névvel teletűzdelt, szükségszerűen zsúfolt fejezeténél. Meggondolandó egy külön kötet kiadása a huszadik századi, mai, szocialista irodalmunkról. — Amikor kezünkbe vesszük ezt a fontos időszaki könyvet, ne feledkezzünk meg arról, hogy sok tartozásunk és további törleszteni valónk van az elmúlt évtizedek alatt összegyűlt adósságból.

Hopp Lajos

**Fitz József: A magyar nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története.** 1. rész. A mohácsi vész előtt. Bp. 1959. Akadémiai K. 258 l. 5 t.

Megkésve, négy évvel megjelenése után, ismertetjük Fitz József hézagpótló könyvét miután hasztalan vártuk eddig a mű további kötetének megjelenését. A magyar könyv- és nyomdásztörténet e kitűnő tudósa egy oly-

annyira hiányzó szintézis megírására vállalkozott, s a megjelent első kötet be is váltotta a hozzá fűzött reményeket. S bár igaz, hogy Fitz kutatásainak éppen a Mohács előtti kor volt a fő területe, s így a szerencsésen napvilágot látott kötet éppen azt az ismeretanyagot rendszerezi, melynek birtoklásában ma senki sem versenyezhet vele, a további kötetek — reméljük nem végleges — elmaradása egy nélkülözhetetlen kézikönyv nagyobb részétől fosztja meg a magyar művelődés és irodalom történetének kutatóit. De ugyanigy fájdalommas hiányt jelent a szép könyvek kedvelőinek is, mivel a magyar nyomtatott könyv történetének első nagy fejezetét az Akadémiai Kiadó ritka szép tipográfiai kivitelben bocsátotta közre, — méltón a magyar nyomdászat legszebb hagyományaihoz. A kitűnően válogatott és tökéletes technikájú reprodukciók gazdag sorozata pedig láthatóan is elvonultatja előtűnk a Mohács előtti magyar, illetve magyar vonatkozású nyomtatott könyvek emlékeit. Mindenképpen nagy kár és veszteség volna, ha ez a többszörösen is értékes vállalkozás torzó maradna.

Fitz kitűnő összefoglalásban tárja elének az első hazai nyomdára vonatkozó tudnivalókat, nemcsak áttekinthetőbb módon rekapitulálva, hanem módosítva, ki is egészítve 1932-ben megjelent úttörő Hess-monográfiáját. Az adatok és körülmények gondos elemzésével ismerteti ezután mindazt, amit a Soltész Zoltánné által nemrég felfedezett — talán Pozsonyban működő — második magyar ősnymdáról sejtethetünk. A leggazdagabb anyagot, természetesen, a külföldön munkálkodó magyar ősnymdászokról, a budai kiadókról és könyvkereskedőkről, valamint a magyar könyvkiadás szolgálatában álló külföldi nyomdászokról szóló fejezetek nyújtják, plasztikus és biztos képet nyújtva a Jagello-kori magyar szellemi élet élénkségéről és nemzetközi kapcsolatairól. A könyv külön érdeme, hogy leszámol azzal a tévhittel, mely szerint Mátyás nem ismerte volna fel a nyomdászat jelentőségét. A Mohács előtti fél évszázadra vonatkozóan tehát Fitz József kitűnően rendszerezte, kritikailag megrostálva, új eredményekkel gazdagítva nélkülözhetetlen áttekintést tesz lehetővé a magyar irodalom kutatói számára. A középkor és a reneszánsz irodalmának vizsgálatához Fitz művének első kötete kitűnő segédkönyv, utitárs és új összefüggések felismerését elősegítő, ösztönző olvasmány.

A könyvnek ez a röviden vázolt érdemi része csak a terjedelem háromötöd részét foglalja el, mintegy száz lapot a szerző — nem kis aránytalansággal — különböző bevezető, módszertani, ismeretterjesztő céloknak szentel. Egy tudós életpályva gyakorlati tapasztalatait ismerhetjük meg ezekből, s nemcsak a nyomdászat- és könyvtörténet, valamint a